

JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

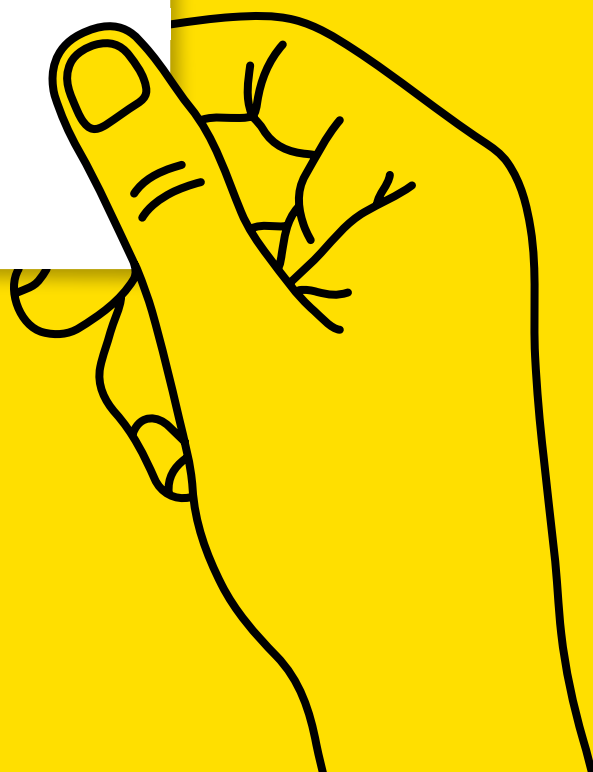
SCENARIUSZ

**Scenariusz lekcji
na temat praw autorskich**

**DLA UCZNIÓW
SZKÓŁ PODSTAWOWYCH**

PWM
EDITION

75

SCENARIU— —SZE

**Scenariusz lekcji
na temat praw autorskich**

**DLA UCZNIÓW
SZKÓŁ PODSTAWOWYCH**

SPIS TREŚCI

KLASY **6—8** SP

s. 7

LEKCJA 1

Inspiracja z plastyki

s. 12

LEKCJA 2

Prawo do bohomazów na ścianie

s. 17

LEKCJA 3

Ściągnięte z TIK-TOKA

s. 22

LEKCJA 4

Ktoś mi dźwignął bita!

s. 31

LEKCJA 5

Koszulka ze zdjęciem

s. 37

LEKCJA 6

Artysta konsoli

s. 43

LEKCJA 7

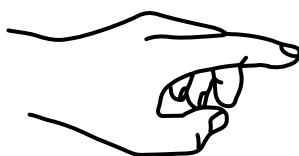
Z nutami nie ma żartów

s. 50

LEKCJA 8

Zamazany Romeo

KLASY

SP

1

TEMAT:**CZAS TRWANIA:** 45 MIN

Inspiracja z plastyki

DZIEDZINA SZTUKI:
MALARSTWO, RZEŻBA,
PERFORMANCE**WPROWADZENIE
MERYTORYCZNE:**

Wiedza, że każdy z nas jest twórcą, jest potrzebna, żeby zrozumieć, że prawo autorskie nie dotyczy tylko wybranych osób, związanych z wielką kulturą albo wielkim przemysłem. Dotyczy nas wszystkich. Prawo autorskie ma nie tylko chronić twórców, również wzmacniać nasze świadome uczestnictwo w kulturze.

Czym jest utwór? Według ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych utwór to **„każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia”**. Aby powstał utwór, muszą jednocześnie zaistnieć poniższe elementy:

- autor – który jest człowiekiem! (zwierzę, komputer nie mogą stworzyć utworu w rozumieniu prawa autorskiego);
- wkład twórczy i charakter indywidualny (zabawka z klocków zbudowana według instrukcji nie będzie utworem);
- ustalenie, czyli uzewnętrznienie (np. wiersz, kompozycja muzyczna, fotografia, obraz).

CELE:

1. Zapoznanie uczniów z pojęciami „twórca/autor”
2. Zapoznanie uczniów z pojęciem „dzieło/utwór”.
3. Zdefiniowanie pojęcia „sztuka”.
4. Ukazanie różnicy pomiędzy pomysłem a formą.
5. Uświadomienie uczniom, jaką rolę w procesie twórczym pełni twórca/autor.
6. Ukazanie różnicy pomiędzy działaniem twórczym a schematycznym.
7. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.
8. Uświadomienie uczniom, że każdy z nich może zostać Twórcą.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny, metoda podająca, aktywność twórcza

MATERIAŁY POMOCNICZE:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna, reprodukcja obrazu Vincenta van Gogha pt. „Martwa natura: wazon z dwunastoma słonecznikami”, kartony rysunkowe, kredki, tablica szkolna lub flipchart i flamastry, zegar do odliczania czasu na wykonywanie zadań.

PRZEBIEG LEKCJI:

→ **1.** Nauczyciel zapisuje na tablicy pojęcia:

- **a.** twórca/autor,
- **b.** utwór/dzieło,
- **c.** sztuka,
- **d.** pomysł i forma,
- **e.** proces twórczy – działanie twórcze a schematyczne
- **f.** nośnik i różnica między nośnikiem a utworem chronionym prawem autorskim,

następnie moderuje dyskusję wokół ww. pojęć. Uczniowie w ramach dyskusji starają się je zdefiniować, zapisując na tablicy propozycje tych definicji. (czas: ok. 4 minut)

→ **2.** Nauczyciel odtwarza 1-szy film „Inspiracja z plastyki”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące pojęcia: inspiracja, pomysł, utwór/dzieło, autor/twórca. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują zebraną wiedzę. (czas: ok. 6 minut)

Vincent van Gogh
„Martwa natura: wazon
z 12 słonecznikami”

→ **3.** Nauczyciel prezentuje najbardziej popularny obraz Vincenta van Gogha z serii 11 obrazów ze słonecznikami pt. „Martwa natura: wazon z 12 słonecznikami”. (rzutnik lub reprodukcja – zależnie od możliwości). Na tym przykładzie w ramach dyskusji definiowane są kluczowe pojęcia w kontekście prawa autorskiego. Utwór – bo niezależnie od jego wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia jest przejawem działalności twórczej malarza Vincenta van Gogha – posiada indywidualny charakter – ma ustaloną kompozycję – obraz olejny. (czas: ok. 4 minuty)

→ **4.** Nauczyciel dzieli uczniów na 3 grupy. Prezentuje na ekranie lub wypisuje na tablicy 3 zestawy słów dla każdej grupy:

Zestaw I: wstążeczka, płynie, jak, wije się, znowu, rzeczka, tam, się srebrzy, błyszcząca, a tam znowu, tu, ginie, wypłyne

Zestaw II: zrozumie?, woda, ale, biegnąc, w rzeczce, mruczy, przejrzysta, kto, bystra i czysta, zimna, i szumi, ją

Zestaw III: na świecie, znają, kamień, jak wiecie, ryba, tylko, i, znane, mowę, milczki, tę, chyba, ale, one

Uczniowie w każdej grupie w ciągu 3 minut (nauczyciel odlicza czas) muszą stworzyć zwrotkę wiersza (nie musi być rymowany). Nauczyciel wskazuje koniec czasu. Wybrany przedstawiciel z każdej grupy odczytuje/prezentuje efekt pracy. (czas: ok. 5 minut)

→ **5.** Nauczyciel wyświetla lub zapisuje na tablicy oryginalny wiersz Juliana Tuwima pt. „Rzeczka”

↳ Płynie, wije się rzeczka
Jak błyszcząca wstążeczka,
Tu się srebrzy, tam ginie,
A tam znowu wypłynie.

Woda w rzeczce przejrzysta,
Zimna, bystra i czysta,
Biegnąc mruczy i szumi,
Ale kto ją zrozumie?

Tylko kamień i ryba
Znają mowę tę chyba,
Ale one, jak wiecie,
Znane milczki na świecie.

I odczytuje wiersz na głos, nie uprzedzając uczniów o kolejnej/poniższej informacji. Nauczyciel pyta uczniów, czy po przeczytaniu wiersza mają jakieś wnioski, refleksje, skojarzenia?

Nauczyciel wyjaśnia, że wykonane przed chwilą zadanie w grupach oparte jest na materiale słownym z ww. wiersza.

Uczniowie porównują swoje „dzieła” z oryginałem. Nauczyciel zwraca uwagę, na następujące aspekty:

- **a.** Czy wiersz J. Tuwima pt. „Rzeczka” jest dziełem i dlaczego? (uczniowie powinni wskazać na znane już im cechy charakteryzujące dzieło w kontekście prawa autorskiego).
- **b.** Czy przygotowane przez uczniów zwrotki, w oparciu o słowa umieszczone w zestawach dla każdej z grup są dziełem i dlaczego? Tak, mogą być dziełem. Analogicznie do omawianego obrazu Vincenta van Gogha. W tym samym miejscu umieszczony jest element (bądź elementy), który twórca w oryginalny sposób przekształca na określony materialnie byt, czyli np. obraz. Te same słoneczniki w wazonie w tym samym czasie i miejscu mógłby także namalować inny artysta, i wówczas także powstałoby dzieło spełniające kryteria określone w prawie autorskim.
- **c.** Kto jest autorem nowego, uczniowskiego dzieła? Może kto odczytał wiersz? Nauczyciel zwraca uwagę na istotny aspekt prawa autorskiego, czyli na możliwość (praca zespołowa). Co oznacza, że pod stworzonymi w grupach wierszami należy umieścić imiona i nazwiska wszystkich autorów (członków grupy), (czas ok. 8 minut)

- **6.** Nauczyciel dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły. Każdy zespół ma swój numer i otrzymuje 1 duży karton z bloku rysunkowego i kredki. Na odwrocie bloku zespoły zapisują swoje numery. Zadanie polega na szybkim stworzeniu dowolnego, prostego rysunku (max. 1 minuta). Następnie zespoły przekazują sobie prace wg schematu parzyste do parzystych (np. 2 do 4, 4 do 6, 6 do 2) nieparzyste do nieparzystych (1 do 3, 3 do 5, 5 do 1). „Obieg” prac zostaje zakończony, gdy praca wróci do zespołu, który rozpoczął kolejkę. Ważne, aby każdy kolejny zespół na odwrocie dopisał swój numer, dzięki czemu powstanie lista użytkowników/twórców dzieła. Istotnym warunkiem jest to, aby uczniowie nie podglądali prac innych zespołów. Następnie zespoły prezentują swoje dzieła. Uczniowie dzielą się wrażeniami z oglądania „swoich” prac po zmianach, jakie naniosły pozostałe zespoły. Nauczyciel nawiązuje w dyskusji do swobodnego uczestnictwa w kulturze. Warto wskazać na to, jak wyglądały prace przed i po wprowadzonych zmianach w kontekście np. braku możliwości wzajemnego korzystania ze swoich prac? (czas: ok. 12 minut)
- 7.** Zakończenie: Nauczyciel prosi o przejście na prawą stronę klasy tych uczniów, którzy uważają się za twórców. Stosownie do pozostałego czasu trwania lekcji każdy z nich (lub wybrani) w jednym zdaniu mówią, co stworzyli lub zamierzali stworzyć? Nauczyciel zwraca uwagę, że w przypadku pytania o to, co uczeń zamierza stworzyć nie mamy do czynienia z twórcą/autorem, ponieważ pomysł to nie dzieło! Zatem wówczas są twórcami.
- (czas pozostały do zakończenia lekcji od 3 do 5 min.)

TEMAT:

Inspiracja z plastyki

JESTEŚ
TWÓRCĄ
MASZ PRAWO

QUIZ PODSUMOWUJĄCY

1. Czy utwór musi być obiektywnie wartościowy? **TAK** / **NIE**
2. Czy utwór jest przejawem działalności twórczej o indywidualnym charakterze? **TAK** / **NIE**
3. Uzupełnij w tekście brakujące wyrazy:

twórcą, rozpoznanie autorstwa, uczestnictwa w kulturze, wolności słowa, integralność utworu:

Kiedy narysujesz rysunek, stajesz się jego *twórcą*. Masz prawo do *rozpoznania autorstwa*. Oznacza to, że inni, udostępniając twój rysunek, mają obowiązek podać twoje imię i nazwisko lub pseudonim, jeśli nim podpisałeś/aś swój rysunek. Możesz wziąć czyjś rysunek i np. dorysować do niego inne elementy, ponieważ przysługuje ci prawo do *uczestnictwa w kulturze* i *wolności słowa*. Możesz się podpisać pod takim rysunkiem, ale musisz wyraźnie zaznaczyć, kto jest autorem samego źródła.

4. Czy stajesz się twórcą, jeżeli masz doskonały pomysł na zrobienie wspaniałego zdjęcia? **TAK** / **NIE**

TEMAT:

CZAS TRWANIA: 45 MIN

DZIEDZINA SZTUKI: PLASTYKA

Prawo do bohomażów na ścianie

**WPROWADZENIE
MERYTORYCZNE:**

1. Prawa autorskie to ogół praw przysługujących twórcy utworu, w tym prawo twórcy do decydowania o sposobie korzystania z utworu i czerpania z niego korzyści. Na prawa autorskie składają się:

- **Prawa osobiste**, które chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem: ochrona autorstwa, prawo do oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem lub do udostępniania dzieła anonimowo, nienaruszalności treści i formy oraz jego rzetelnego wykorzystania, decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności (opisać konieczną zgodę autora na wydanie książki, nut itp.), nadzorowania sposobu korzystania z utworu, np. niewyrażanie zgody na wykorzystanie piosenki w reklamie.
- **Prawa majątkowe** nadają twórcy wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji (nauczyciel powinien zaznaczyć, że termin ten zostanie wkrótce wyjaśniony) oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

2. Prawo autorskie nie dyskryminuje twórcy ze względu na wiek (dziecko także może być twórcą), płeć czy rasę lub inne cechy. Prawo autorskie nie ocenia czy dzieło jest dobre czy złe, wartościowe czy wstydlive lub co o swoim utworze myśli twórca (który nie zawsze chce upubliczniać swoją twórczość) lub co o dziele myślą inni. Prawo autorskie nie zajmuje się także przeznaczeniem utworu, jego długością, objętością itp. cechami. Ważny jest natomiast rezultat pracy, czyli czy dzieło spełnia określone w lekcji nr 1 kryteria. Nie ma znaczenia poziom wykształcenia, kompetencje zawodowe twórcy czy jego cechy charakteru. Z perspektywy prawa autorskiego twórcą jest zarówno Fryderyk Chopin, jak i Zenon Martyniuk.

3. Pola eksploatacji to po prostu różne, określone sposoby korzystania z utworu. Sposobami korzystania z utworu będą np. publikacja artykułu na stronie internetowej, wydanie książki, emisja filmu w telewizji czy odtworzenie słuchowiska w radiu.

METODY:

dyskusja, odgrywanie scenek, przekaz audiowizualny, praca z tekstem

MATERIAŁY:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, kartony rysunkowe i flamastry

CELE:

1. Zapoznanie uczniów z pojęciami „prawo autorskie i prawa pokrewne”
2. Zapoznanie uczniów z pojęciem „prawa osobiste”.
3. Zapoznanie uczniów z pojęciem „prawa pokrewne”.
4. Zapoznanie uczniów z pojęciem „prawa majątkowe”.
5. Wskazanie na zakres zakresu działania ochrony twórcy w prawie autorskim.
6. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

PRZEBIEG LEKCJI:

- 1. Nauczyciel moderuje dyskusję wokół postawionych pytań, czy graffiti namalowane przez dziecko na ścianie jest utworem i czy dziecko to twórca, który ma prawo do ochrony swojego utworu? Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu. (czas: ok. 4 minuty)
- 2. Nauczyciel odtwarza 2-gi film „Prawo do bohomazów na ścianie”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące pojęcia: ochrona twórcy, prawo autorskie. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują przedstawiony problem. (czas ok. 6 minut)
- 3. Nauczyciel zaprasza chętnych uczniów do odegrania dwóch scenek:
 - a. Uczeń ósmej klasy przegląda zdjęcia na Instagramie. Na profilu kolegi zobaczył najnowsze zdjęcia z targów motoryzacyjnych, na których były widoczne najnowsze samochody. Każde zdjęcie było podpisane przez autora. Jednak uczeń ósmej klasy postanowił kilka z tych zdjęć umieścić na swoim profilu. Skopiował fotografie i wstawił na swój profil. Oczywiście nie poinformował, że autorem

zdjęć jest kolega. Teraz uczeń otrzymuje wiele pozytywnych komentarzy do zdjęć i zyskuje grono obserwatorów. Jego znajomi gratulują mu wspaniałych zdjęć. Są przekonani, że on jest ich autorem.

- **b.** Nauczycielka historii zadaje uczniom referaty na poprawienie oceny końcoworocznej. Dwie uczennice wybierają wspólny temat o bitwie z Powstania Styczniowego. Po lekcjach umawiają się na spotkanie, żeby wspólnie napisać referat. Wcześniej idą do nauczyciela polonisty, który daje im dwa opracowania tej bitwy swojego autorstwa. Dostają też zdjęcia wykonane przez nauczyciela. Dziewczęta piszą referat i dokładają zdjęcia. Przynoszą nauczycielce referat uzupełniony zdjęciami. Nauczycielka jest zachwycona pracą, wiedzą uczennic i bogactwem zgromadzonego materiału. Twierdzą, że same zdobyły materiały. Uczennice otrzymują po ocenie celującą. Ich referat i zdjęcia mają zostać opublikowane na stronie internetowej szkoły. Dziewczęta są dumne i b. szczęśliwe.

(czas: ok. 6 minut)

Po zakończeniu prezentacji nauczyciel prosi o ocenę postępowania bohaterów scenek. Wszystkie opinie są zapisywane na tablicy. Pojawiają się opinie: „zdjęcia ściągają wszyscy”, „zdjęcia są ogólnodostępne”, „uczeń powinien podać autora zdjęć”, „wszyscy tak robią”, „referaty ściąga się z internetu”, „nauczyciele też ściągają z internetu”, „uczniowie często przygotowują referaty metodą kopiuj – wklej” itp. (czas: ok. 4 minuty)

- **4.** Nauczyciel zadaje pytania:

- Jak zachowa się kolega ucznia ósmej klasy, kiedy zobaczy na jego profilu swoje zdjęcia jako zdjęcia wykonane przez kolegę?
- Jak zachowa się polonista z drugiego przykładu, kiedy na stronie internetowej szkoły zobaczy referat uczennic z jego materiałami i zdjęciami?
- Jak zachowa się nauczycielka historii, kiedy dowie się, że dziewczęta wykorzystały cudzą własność?

- **5.** Uczniowie w grupach -4, 5-osobowych zapisują odpowiedzi. Ważne, aby były to odpowiedzi zarówno pozytywne, jak i negatywne, np. ad. 1 – kolega ucznia ósmej klasy nic nie robi, bo tak robią wszyscy; lub kolega ucznia klasy ósmej poprosi go o usunięcie tych zdjęć itp.; lub ad. 2 – polonista nie zwróci nikomu uwagi, bo sam tak postępuje; lub polonista zwróci się do uczennic o podanie źródła,

z którego wzięły materiały; ad.3 – nauczycielka historii unieważni uczniom ocenę za referat; lub nauczycielka historii nie zwróci uwagi, żeby nie robić sobie kłopotu!

Każda z grup prezentuje swoje odpowiedzi. (czas: ok. 6 minut)

→ **6.** Nauczyciel zadaje pytanie. Jak powinni postąpić uczniowie i nauczyciele w zaprezentowanych scenkach?

- Zdjęcia kolegi ucznia klasy ósmej na Instagramie powinny być podpisane imieniem i nazwiskiem autora,
- Uczeń klasy ósmej powinien uzyskać zgodę na publikację zdjęć autorstwa kolegi,
- Uczennice powinny podać wszystkie źródła pochodzenia materiałów wykorzystanych w referacie,
- Uczennice powinny podać imię i nazwisko autora zdjęć,
- Nauczyciel polonista powinien zwrócić uczniom uwagę na niewłaściwe zachowanie (naruszenie jego praw własności intelektualnej) i zobowiązać je do uzupełnienia referatu,
- Nauczycielka historii powinna zdecydowanie i negatywnie zareagować na takie zachowanie uczennic,
- Nauczyciel prosi o nazwanie zachowania uczniów z przytoczonych przykładów (oszustwo, kradzież, kłamstwo, nieuczciwość itp.), a następnie wyjaśnia uczniom, że nazwane przez nich zachowania podlegają karze.

→ **7.** Uczniowie opracowują w grupach „Kodeks korzystania z materiałów należących do innych”. Wyniki zapisują na papierze zawieszonym na ścianie. Przykładowe zapisy:

- nie przywłaszczam sobie cudzej własności intelektualnej,
- korzystając z cudzych materiałów, zawsze podaję źródło,
- wykorzystując zdjęcia innych, podaję ich autora

(czas: ok. 5 minut)

→ **8.** Na zakończenie lekcji wszyscy uczniowie podpisują „Kodeks”. Będzie on wisiał w klasie do zakończenia roku szkolnego.

(czas: ok. 1 minuta)

TEMAT:

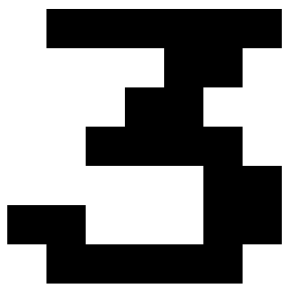
Prawo do bohomazów na ścianie

JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

QUIZ PODSUMOWUJĄCY

1. Czy osoba niepełnoletnia (dziecko) może być twórcą w świetle prawa autorskiego? **TAK** / NIE
2. Czy za naruszenie praw autorskich grozi odpowiedzialność karna? **TAK** / NIE
3. Czy twórca ma prawo do wynagrodzenia za wykorzystanie własnego dzieła przez inne osoby? **TAK** / NIE

TEMAT:

CZAS TRWANIA: 45 MIN

Ściągnięte z Tiktoka

DZIEDZINA SZTUKI:
RUCH SCENICZNYWPROWADZENIE
MERYTORYCZNE:

Prawa autorskie chroni nie tylko literaturę, dzieła muzyczne czy plastyczne. Utworem chronionym może być także układ choreograficzny, aranżacja wnętrza, kompozycja kwiatów czy projekt ubrań, mebli. Prawo autorskie chroni także autorów dzieł nietrwałych, np. rzeźby z lodu czy kompozycji z wędlin, ale także fryzura lub makijażu.

Utwór współautorski nie jest prostą sumą wkładu autorów.. Pomiędzy osobami współpracującymi nad stworzeniem dziełem musi istnieć świadome porozumienie i założenie wspólnej pracy twórczej.

Wkład twórczy to wkład pracy autora lub współautorów posiadający cechy oryginalności i indywidualności (są to elementy niezbędne do uznania danego dzieła za utwór w rozumieniu prawa autorskiego).

Cytat to włączanie urywków utworów lub całości drobnych utworów do własnego dzieła. Cytatowi powinna towarzyszyć informacja o źródle (imię i nazwisko autora cytowanej treści, miejsce publikacji).

Czas ochrony autorskich praw majątkowych wynosi 70 lat od daty śmierci autora (w przypadku współautorstwa od daty śmierci ostatniego współautora)

CELE:

1. Ukazanie uczniom różnorodności „budulców” dzieł, podlegających ochronie prawa autorskiego.
2. Zapoznanie uczniów z pojęciem „cytat” oraz zasadami jego stosowania.
3. Zapoznanie uczniów z pojęciem „utwór współautorski”
4. Uświadczenie, czym jest, a czym nie jest wkład twórczy.
5. Uświadczenie uczniom, ile trwa ochrona autorskich praw majątkowych.
6. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny, praca z tekstem

PRZEBIEG LEKCJI:

- **1.** Nauczyciel moderuje dyskusję wokół korzystania przez uczniów z serwisu TikTok. Czy uczniowie znają ten serwis, czy z niego korzystają? Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu.
(czas: ok. 4 minuty)
- **2.** Nauczyciel odtwarza 3-ci film „Ściągnięte z TikToka”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące w nim pojęcia: cytata, budulec utworu, wkład twórczy, współautorstwo. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują zebrane informacje.
(czas: ok. 6 minut)
- **3.** Nauczyciel prezentuje artykuł pt. „TikTok bez tajemnic. Co trzeba wiedzieć, jeśli jeszcze z niego nie korzystasz” („Komputer Świat” z dnia 09 kwietnia 2019)
- Nauczyciel zadaje pytania:
- Czy wiecie, jak TikTok respektuje prawo autorskie?
 - Czy i skąd TikTok ma prawo autorskie do muzyki?
 - Jak korzystać z serwisu, aby nie łamać prawa autorskiego?
- Nauczyciel podczas dyskusji z uczniami wskazuje na następujące istotne kwestie związane z korzystaniem z serwisu TikTok, (odpowiedzi na powyższe pytania):
- TikTok to kolejne nowe pole eksploatacji twórczości.
 - Serwis opiera się w dużej mierze na tym, że twórcy filmików, z reguły humorystycznych scenek lub lipdubów korzystają z publicznie dostępnej twórczości (wymiana dóbr kultury)
 - TikTok posiada umowy licencyjne zawarte z globalnymi wydawcami muzycznymi, a więc korzystając z mechanizmów aplikacji możemy legalnie dodawać dostępną w niej muzykę do naszych filmów (tylko dostępną w serwisie). Nic oczywiście nie stoi na przeszkodzie, by publikować własną muzykę, jeśli jesteśmy jej twórcami, a więc i kompozytorami?! Natomiast naruszeniem prawa jest publikowanie filmów z podkładem muzycznym nie pochodzącym z bazy TikToka filmik ma muzykę podłożoną w innym programie lub „w tle” filmu słysząc muzykę odtwarzaną z innego źródła
(Radio, tv lub inne)
 - Co do zasady – nie można korzystać z cudzej muzyki w swoich filmikach w internecie. Oczywiście są pewne wyjątki od tej reguły, np. prawo cytatu. Jednak wielu użytkowników, albo tego nie wie albo błędnie rozumie

<https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/tiktok-bez-tajemnic-co-trzeba-wiedziec-jesli-jeszcze-z-niego-nie-korzystasz/w54obpc>

prawo cytatu jako informację „w sumie można korzystać”.

Tymczasem tak nie jest. Cytat musi spełniać konkretne kryteria, czyli przede wszystkim wskazywać na autora i źródło pochodzenia

(czas: ok. 10 minut)

- **4.** Nauczyciel podaje przykład: Podczas spotkania rodzinnego Janek zaproponował swój pomysł: „Słuchajcie, mam pomysł na książkę! Wybierzemy z naszego rodzinnego życia kilka historii, w których uczestniczyliśmy wszyscy, i każdy z nas opíše ją w sposób taki, jaki ją zapamiętał. Myślę, że z racji tego, że każdy z nas ma inne: charakter, zainteresowania i wartości będzie to ciekawy eksperyment”. Brat Janka – Piotrek – zgodził się od razu, uznał, że to wspaniały pomysł. Mama chłopców – Ania – powiedziała, że spróbuje coś napisać, ale ponieważ nie czuje się mocna w pisaniu to trzeba będzie po niej poprawić to i owo. Tata Marek powiedział, że da w skrócie swoje relacje i ówczesne odczucia, a chłopcy niech sobie ubiorą to już w bardziej rozbudowaną formę. Książka powstała. Każdy z członków rodziny działał zgodnie z tym, co zapowiedział. Pytania: Kto jest autorem książki? Z jakim dziełem mamy do czynienia autorskim czy współautorskim? Uczniowie odpowiadają. (czas: ok. 5 minut)
- **5.** Nauczyciel nawiązuje do powyższej historii i zadaje pytanie, czy każdy z członków rodziny w równym stopniu przyczynił się do powstania książki? Nauczyciel zwraca uwagę na to, że dzieło współautorskie wymaga wkładu twórczego, czyli że każda osoba tworzy dzieło spełniające kryteria określone w prawie autorskim (chodzi o cechy oryginalności i indywidualności). Współtwórcą przysługują wspólne prawa majątkowe w równej części, chyba że autorzy ustalą inaczej. (czas: ok. 5 minut)
- **6.** Nauczyciel dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły i prosi o zdefiniowanie pojęcia „cytat” oraz o wskazanie co najmniej 5 przykładów możliwości cytowania. Założenie jest takie, że zespoły pracują samodzielnie, notując swoje wnioski na kartkach. Czas na zadanie 3 minuty. Po upływie tego czasu reprezentanci każdego zespołu prezentują swoje wnioski. (czas: ok. 5 minut)
- **7.** Nauczyciel prezentuje obraz Leonarda da Vinci pt. „Mona Lisa”. Nauczyciel pyta, czy ktoś wie, kiedy powstał ten obraz i kto jest jego autorem? Następnie pyta o daty urodzin i śmierci autora – Leonardo da Vinci (1452–1519). Zapisuje daty na tablicy. Następnie pyta uczniów, czy autor obrazu podlega ochronie prawa autorskiego. Podczas dyskusji nauczyciel informuje, że prawa majątkowe do dzieła wygasają po 70 latach od śmierci autora. Co to oznacza? Oznacza to, że dzieło takie

Leonardo da Vinci
„Mona Lisa”

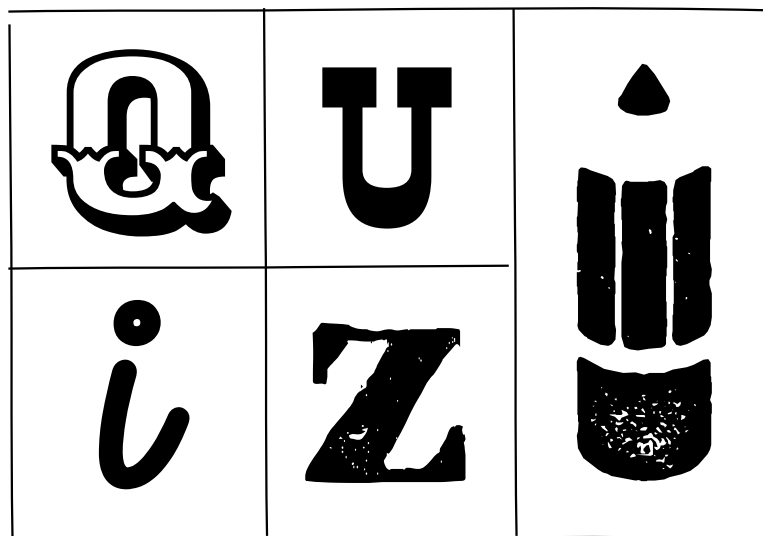
może być wykorzystywane bez ograniczeń i przechodzi do tzw. „domeny publicznej”, czyli wykorzystanie. Wykorzystanie obrazu np. w reklamie, remiksowanie czy umieszczanie go w formie nadruku na koszulkach lub kubkach nie wymaga zgody autora lub jego spadkobierców (trzeba jednak pamiętać o podaniu nazwiska autora). Nauczyciel prosi uczniów o podanie innych przykładów dzieł, które są już dostępne w domenie publicznej. (czas: ok. 5 minut)

- **8.** Karta pracy – nauczyciel wręcza uczniom karty pracy, które wypełniają w pozostałym do końca lekcji czasie. (czas: ok. 5 minut)

TEMAT:

Ściągnięte z TikToka

JESTEŚ
TWÓRCĄ
MASZ PRAWO

QUIZ PODSUMOWUJĄCY

1. Czy korzystając z utworu, do którego prawa autorskie majątkowe wygasły, mogą podawać jego autora. **TAK/NIE**
2. Czy efekty działań znanego stylisty, który przygotował pokaz fryzur i makijażu podlegają ochronie prawnej prawa autorskiego? **TAK/NIE**
3. Czy współautorzy konkretnego dzieła mają – co do zasady – równy udział w majątkowych prawach autorskich? **TAK/NIE**
4. Jak nazywamy część/fragment utworu, np. wiersza J. Tuwima „Rzeczka”, który pojawia się w Twoim wypracowaniu, lub krótki fragment ulubionego teledysku, wmontowanego przez Ciebie do Twojego filmu?

Takie działanie nosi nazwę *cytat*.

5. Krótkie utwory można cytować w całości. Cytat zawsze powinien tzw. opis wskazujący na *autora* i *tytuł* dzieła.

TEMAT:

CZAS TRWANIA: 45 MIN

Ktoś mi dźwignął bita!

DZIEDZINA SZTUKI:

TEATR, LITERATURA

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE:

Utwór ustalony. Przypomnienie: Utwór stanowi każdy przejaw działalności twórczej, o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną. Wynika z tego, że prawidłowe oznaczenie momentu ustalenia utworu ma duże znaczenie dla objęcia go ochroną prawną-autorską. **Ustalenie utworu** polega na przybraniu przez niego jakiejkolwiek postaci, chociażby nietrwałej, jednakże na tyle stabilnej, by cechy i treść utworu wywierały efekt artystyczny. Ustaleniem utworu może być na przykład:

- a. publiczna recytacja wiersza,
- b. odczyt wykładu,
- c. prezentacja utworu z wykorzystaniem programu komputerowego,

Do ustalenia utworu nie jest konieczne jego „utrwalenie” na jakimś materialnym nośniku (np. zapisanie na kartce papieru, notesie, nagranie itp.). W praktyce jednak, w większości przypadków, „ustalenie” utworu sprowadza się do jednoczesnego jego „utrwalenia” na materialnym nośniku (np. obraz na płótnie, rzeźba, utwór muzyczny w zapisie nutowym lub nagranie audio). **Utwór podlega ochronie z chwilą jego ustalenia. Twórca nie musi i nie ma obowiązku nigdzie zgłaszać tego faktu.**

Creative Commons (cc) – organizacja utworzona w 2001 roku w USA. Działa także w Polsce. Wspiera nie tylko twórców, ale także odbiorców ich twórczości. Skupia twórców, którzy otrzymują darmowe wsparcie i ochronę swoich dóbr w zamian za udostępnianie swoje twórczości w formie licencji. Ważne, że to twórca decyduje, według jakich zasad chce udostępniać swoje dzieła i czy chce udostępniać je komercyjnie oraz czy zgadza się na tworzenie utworów zależnych od oryginału. Dla większej przejrzystości cc wprowadził stosowne oznaczenia, które

w czytelny sposób wskazują, na jaki zakres korzystania z dzieła zdecydował się autor udostępniający swoje dzieło/dzieła.

WARTO ZOBACZYĆ:

<https://prezi.com/view/6VxlEloYGbbregaxnF1A/>

CELE:

1. Uświadomienie uczniom istnienia różnorodnych form ustalenia utworu.
2. Zapoznanie uczniów z zasadami funkcjonowania Creative Commons oraz oznaczeniami licencji (specjalnymi symbolami).
3. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny, praca z tekstem, burza mózgów

MATERIAŁY POMOCNICZE:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, kartony rysunkowe i flamastry, dostęp do internetu na potrzeby omówienia prezentacji Creative Commons
<https://prezi.com/view/6VxlEloYGbbregaxnF1A/>

PRZEBIEG LEKCJI:

- 1. Nauczyciel moderuje dyskusję wokół pojęć: ustalenie utworu, licencja, zasady wykorzystywania cudzych utworów. Czy uczniowie znają ten serwis, czy z niego korzystają? Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu. (czas: ok. 4 minuty)
- 2. Nauczyciel odtwarza 4-ty film „Ktoś mi dźwignął bita”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na pojawiające się w nim pojęcia: ustalenie utworu, licencja, zasady wykorzystywania cudzych utworów. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami dokonują podsumowania. (czas: ok. 6 minut)
- 3. Nauczyciel zapisuje na tablicy rodzaje dzieł, a uczniowie starają się wskazać możliwe sposoby ustalenia dzieła:
 - wiersz – recytacja, publikacja w internecie, spisanie na papierze itp.
 - piosenka – wykonanie na scenie, zapis w nutach, nagranie audio itp.
 - film – seans w kinie, wyświetlenie w TV w internecie lub z nośnika (DVD, Blue Ray) itp.

- tatuaż – prezentacja na ciele osoby posiadającej tatuaż
- fotografia – prezentacja w internecie, zamieszczenie jej w publikacji książkowej (album) i in.,
- fryzura – wykonanie na modelu i utrwalenie, np. zdjęcie lub film, prezentacja podczas pokazu
- układ taneczny – wykonanie publiczne, utrwalenie video, opis,
- aranżacja wnętrza – projekt, wizualizacja, zdjęcie,
- animacja komputerowa – prezentacja w internecie lub na ekranie,
- inne przykłady dzieł (propozycje uczniów).

(czas ok. 7 minut)

- **4.** Nauczyciel omawia pojęcie „Licencji” czyli pisemnej zgody autora do korzystania na określonych zasadach (czas, miejsce, pola eksploatacji) z jego utworu przez inne osoby.

→ LICENCJE MOGĄ BYĆ:

- a.** wyłączne
- b.** otwarte

- 5.** Nauczyciel wyświetla prezentację dotyczącą Creative Commons i omawia z uczniami zasady korzystania z utworów objętych poszczególną kategorią licencji. Zwraca uwagę, że tylko 2 rodzaje licencji CC BY i CC BY-SA to licencje wolne, czyli pozwalające na dość dowolne korzystanie z dzieł. Pozostałe licencje w różny sposób ograniczają prawa użytkownika. (czas: ok. 10 minut)

- **6.** Po zakończeniu prezentacji nauczyciel pokazuje różne typy nośników, a uczniowie wskazują na sposób i formę (opis na nośniku) korzystania z wolnej licencji:

- a.** książki, czasopisma – umieszczamy odpowiednią informację o licencji obok wykorzystywanego utworu (zdjęcia, tekstu) lub w stopce na stronie, na której został on wykorzystany. Ewentualnie istnieje możliwość wyliczenia wszystkich wykorzystanych utworów wraz z zasadami, na jakich zostały udostępnione, na końcowych stronach wydawnictwa,
- b.** fotografie i grafiki – umieszczamy odpowiednią informację „na” lub „obok” wykorzystywanej fotografii lub grafiki. Gdyby okazało się, że tak umieszczone informacje o licencji mogą zakłócić lub zasłonić elementy grafiki lub zdjęcia, wówczas można informację umieścić w stopce strony,

- - c. prezentacja (slajdy) – informację umieszczamy bezpośrednio na slajdzie, na którym wykorzystujemy materiał licencjonowany, lub na ostatniej stronie całej prezentacji,
 - d. film – informację umieszczamy bezpośrednio w treści filmu, w czasie, kiedy jest on wyświetlany lub w napisach końcowych, z zaznaczeniem, w jakiej części filmu wykorzystano dany materiał,
 - e. podcast, nagranie audio – informacja/komunikat do odsłuchania na początku lub na końcu nagrania.
- (czas: ok. 6 minut)

- **7.** Nauczyciel dzieli uczniów na 5 grup i rozdaje karty pracy. (załącznik)

źródło: https://legalnakultura.pl/files/se/pdf/scenariusze_2018/DZCreativeog2018.pdf

Wyświetla na tablicy symbole poszczególnych licencji.

<https://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>

Zadanie polega na narysowaniu schematu oznaczenia dzieła na podstawie opisu z kart pracy. (czas: ok. 5 minut)

- **8.** Uczniowie prezentują swoje prace (czas: ok. 4 minuty)

Ktoś mi dźwignął bita!

JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

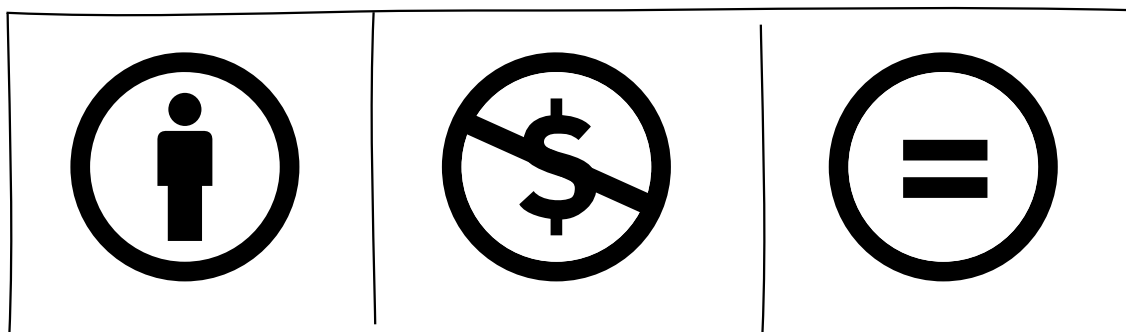

TWOJE ZADANIE

**Stwórz schemat oznaczenia dzieła autora,
używając funkcjonujących symboli:**

utwór, który można kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać
i wykonywać bez celów komercyjnych;

na podstawie tego utworu nie wolno tworzyć utworów
nowych dzieł, nie wolno tego utworu zmieniać ani
przekształcać.

Ktoś mi dźwignął bita!

JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

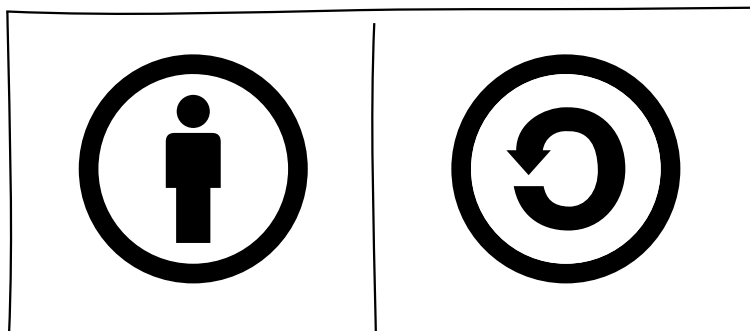

TWOJE ZADANIE

Stwórz schemat oznaczenia dzieła autora, używając funkcjonujących symboli:

utwór, który można kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać i wykonywać, tworzyć utwory zależne a także użytkować w sposób komercyjny;

jeśli dokonuje się zmian lub przekształcania tego utworu lub tworzy inny na jego podstawie, można rozpowszechniać powstały w ten sposób nowy utwór tylko na podstawie takiej samej licencji.

Ktoś mi dźwignął bita!

JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

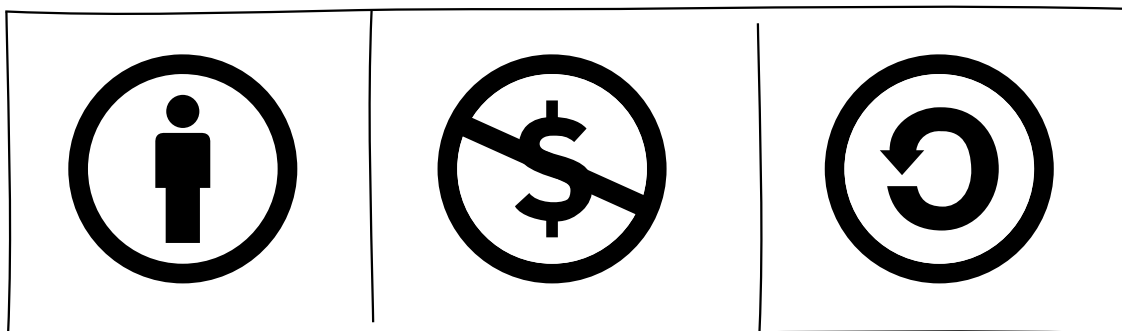

TWOJE ZADANIE

Stwórz schemat oznaczenia dzieła autora, używając funkcjonujących symboli:

utwór, który można rozpowszechniać, przedstawiać i wykonywać tylko w celach niekomercyjnych;

jeśli dokonuje się zmian lub przekształcania tego utworu lub tworzy inny na jego podstawie, można rozpowszechniać powstały w ten sposób nowy utwór tylko na podstawie takiej samej licencji.

Ktoś mi dźwignął bita!

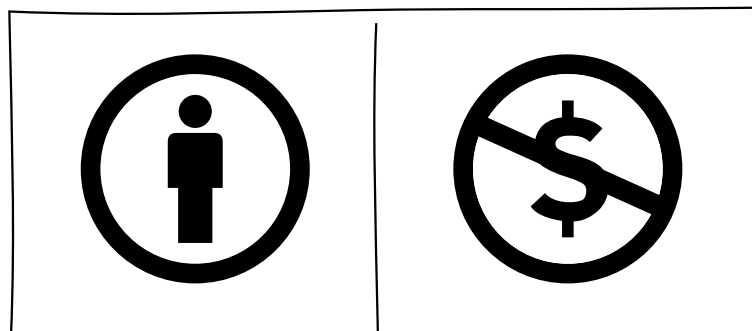
JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

TWOJE ZADANIE

Stwórz schemat oznaczenia dzieła autora, używając funkcjonujących symboli:

utwór można kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać i wykonywać a także tworzyć utwory zależne tylko w celach niekomercyjnych.

Ktoś mi dźwignął bita!

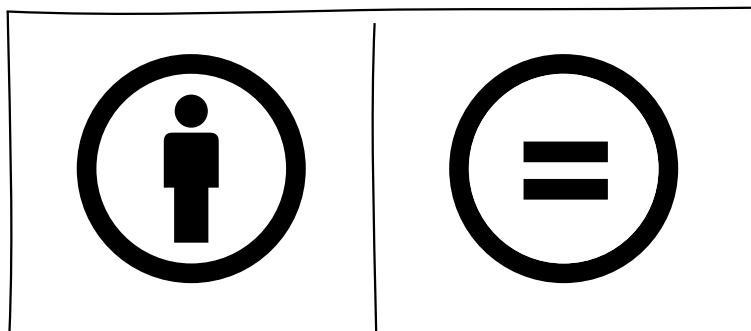
JESTEŚ
TWÓRCA
MASZ PRAWO

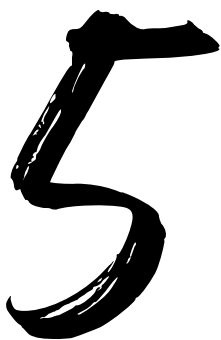

TWOJE ZADANIE

**Stwórz schemat oznaczenia dzieła autora,
używając funkcjonujących symboli:**

utwór można kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać
i wykonywać a także tworzyć utwory zależne tylko
w celach niekomercyjnych.

TEMAT:

CZAS TRWANIA: 45 MIN

Koszulka ze zdjęciem

DZIEDZINA SZTUKI:
PLASTYKAWPROWADZENIE
MERYTORYCZNE:

1. Ochrona wizerunku. Wizerunek chroniony jest na podstawie art. 81 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zgodnie z którym rozpowszechnianie wizerunku wymaga co do zasady zezwolenia osoby na nim przedstawionej. Zezwolenia nie wymaga natomiast rozpowszechnianie wizerunku:

- a. osoby, która otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie (chyba że ustalono inaczej);
- b. osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
- c. osoby stanowiącej jedynie szczegół całości (takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza).

Ochrona wizerunku dotyczy wyłącznie osób fizycznych i żyjących. (bohaterów filmów czy książek np. Kaczor Donald czy Myszka Miki). Warto dodać, że ochrona wizerunku nie obejmuje tylko twarzy ale także charakterystycznych cech wyglądu danej osoby, jej sylwetki, budowy ciała czy wszelkich innych cech na podstawie których można kogoś rozpoznać (np. tembr głosu).

2. Plagiat – czyli przypisanie sobie autorstwa całości lub części cudzego utworu bądź celowe wprowadzanie w błąd co do autorstwa utworu.

- a. Plagiat jawny – bezpośrednie przypisanie sobie autorstwa do cudzego utworu poprzez podpisanie się pod nim własnym imieniem i nazwiskiem lub pseudonimem.
- b. Plagiat ukryty – włączenie części, fragmentu lub całego cudzego utworu do własnego dzieła. Niekiedy lekko modyfikując cudzy utwór, ale nadal pozostaje on rozpoznawalny.

CELE:

1. Uświadomienie uczniom zasad ochrony wizerunku.
2. Zapoznanie uczniów z definicją i rodzajami plagiatu.
3. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny,
praca z tekstem, burza mózgów

MATERIAŁY:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna, kartony rysunkowe,
ołówki i flamastry

PRZEBIEG LEKCJI:

- **1.** Nauczyciel moderuje dyskusję wokół pojęć: ochrona wizerunku i plagiat. Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu. (czas: ok. 4 minuty)
- **2.** Nauczyciel odtwarza 5-ty film „Koszulka ze zdjęciem”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące pojęcia: ochrona wizerunku oraz plagiat. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują przedstawione problemy. (czas: ok. 6 minut)
- **3.** Nauczyciel podaje następujące przykłady:
 - **a.** W waszej szkole odbyło się spotkanie i mini recital z Roxaną Węgiel. Po występie podchodzisz do niej i robisz sobie wspólne zdjęcie. Czy możesz umieścić to zdjęcie na swoim profilu na Instagramie? Nie, chyba że Roxana wyraża na to zgodę, bo choć jest osobą publiczną to nie pełni funkcji publicznej.
 - **b.** Jesteś w sklepie z ubraniami i spotykasz tę samą Roxanę ale tym razem piosenkarka jest z mamą na zakupach. Chcesz zrobić z nią zdjęcie i umieścić to zdjęcie na swoim profilu na Instagramie. Możesz to zrobić? Nie, ponieważ rozpowszechnianie zdjęć osób znanych wykonanych w sytuacjach prywatnych jest zabronione właśnie w ramach ochrony wizerunku. Natomiast jeżeli Roxana wyrazi zgodę możesz zrobić wspólne zdjęcie.
 - **c.** Podczas wycieczki w Krakowie zwiedzasz Rynek Główny. Stoisz przed pomnikiem Adama Mickiewicza i prosisz koleżankę aby zrobiła Ci pamiątkowe zdjęcie. Na zdjęciu za Tobą w tle widać rzeszę turystów. Czy możesz opublikować to zdjęcie na Instagramie? Możesz ponieważ nie musisz prosić o zgodę osób, które są tłem dla Twojej postaci na zdjęciu. Przed upublicznieniem zdjęcia zwróć uwagę czy przez przypadek osoby będące w tle nie zostały sfotografowane w kłopotliwej dla nich sytuacji lub kontekście i mogłyby ewentualnie nie życzyć sobie rozpowszechniania takiego zdjęcia.
 - **d.** Robisz zdjęcie pomnika Adama Mickiewicza i dodajesz do

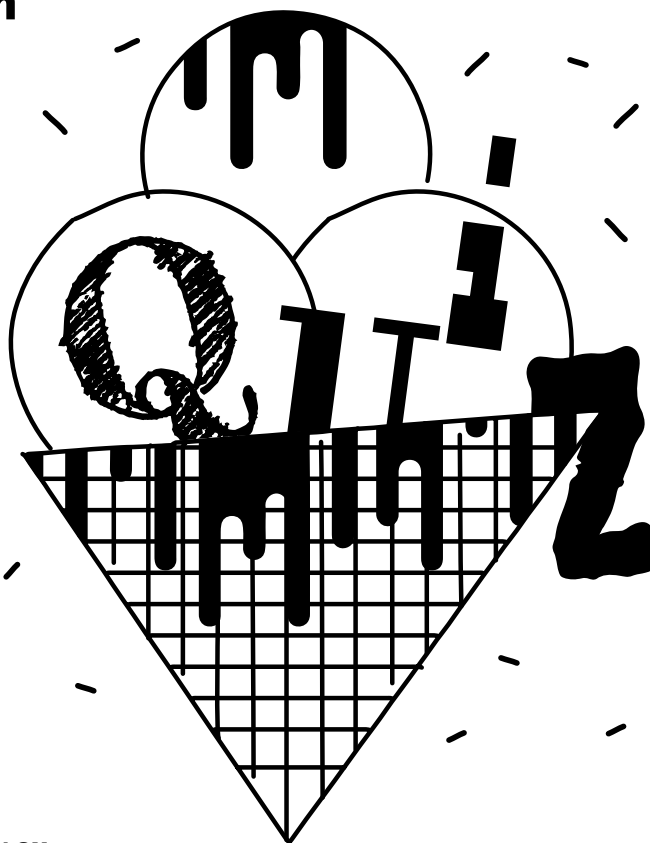
- relacji z wycieczki na Instagramie. Możesz tak zrobić? Tak, ponieważ ochrona wizerunku dotyczy osób żyjących.
- **e.** Uczniowie przytaczają jeszcze 3 przykłady sytuacji dotyczących ochrony wizerunku i konieczności lub braku konieczności uzyskania zgody na upublicznienie wizerunku. (czas ok. 5 minut)
- **4.** Nauczyciel prosi uczniów aby w parach wyznaczyli jedną osobę, która będzie modelem, a druga osoba (rysownik) ma zadanie naszkicować portret swojego modelu oraz podpisać go jego nazwiskiem i imieniem. (czas ok. 5 minut) następnie niespodzianka – nauczyciel prosi o zamianę ról w parach, teraz rysownik staje się modelem, a model szkicuje portret rysownika. Nie zapominając o konieczności podpisania imieniem i nazwiskiem osoby, której podobizna znajduje się na portrecie. Nauczyciel prosi rysowników o skupienie się na cechach charakterystycznych, wyróżniających pozującą osobę. (czas ok. 5 minut). Po zakończonym zadaniu nauczyciel prosi uczniów o umieszczenie na tablicy portretów w taki sposób aby wszyscy uczniowie mogli je zobaczyć. Nauczyciel pyta czy nie mają nic naprzeciwko powieszeniu portretu. Jeżeli ktoś z uczniów nie wyrazi zgody, nauczyciel wskazuje na fakt, iż ma do tego prawo i nie wiesza tego portretu. Nauczyciel i uczniowie prowadzą dyskusję. Nauczyciel zadaje pytania:
- **a.** Jak się czuliście pozując do portretu, a jak jako osoby szkicujące?
- **b.** Czy czuliście się komfortowo lub niekomfortowo w którejś z powyższych ról?
- **c.** Czy rozpoznajecie siebie na szkicach wykonanych przez koleżanki i kolegów?
- **d.** Czy czujecie się komfortowo gdy wszyscy koledzy i koleżanki w klasie oglądają Waszą podobiznę ?
- **e.** Czy chcielibyście aby te portrety zostały zamieszczone w Internecie?
- **f.** Czy mieliście sytuację, kiedy usuwaliście zamieszczone wcześniej w Internecie wasze zdjęcia?
- **g.** Nauczyciel i uczniowie podsumowują wnioski. (czas ok. 10 minut)

- **5.** Nauczyciel prezentuje/wyświetla materiał uzupełniający do lekcji artykuł z portalu:
<http://muzykaiprawo.pl/piec-slynnnych-przypadkow-naruszenia-prawa-autorskiego-i-tego-dla-nas-wynika/>
dotyczący plagiatów. Moderuje dyskusję nt czym jest plagiat. Ważne aby wskazać zarówno na przykłady występujące w sferze kultury (muzyka, fotografia, film, plastyka) ale także na występowanie zjawiska w edukacji, przemyśle (np. odzież czy smartfony). Nauczyciel zadaje pytania dotyczące uczniów: czy spotkali się osobiście ze zjawiskiem plagiatu? W jakich sytuacjach i jak oceniają takie zjawiska? W podsumowaniu warto podkreślić aspekt etyczny podczas dyskusji. (czas ok. 10 minut)
- **6.** Uczniowie otrzymują kartę pracy do samodzielnego uzupełniania jako zadanie domowe (zał. Karta pracy).

TEMAT:

Koszulka ze zdjęciem

JESTEŚ
TWÓRCĄ
MASZ PRAWO

QUIZ PODSUMOWUJĄCY

ZADANIE NR:

I**Uzupełnij w tekście brakujące wyrazy:**

Wizerunek to *utworzenie* fizycznego obrazu człowieka w taki sposób, że może on zostać *rozpoznany*. Art. 81 ustawy o prawie autorskim mówi, że „rozpowszechnianie wizerunku **WYMAGA / NIE WYMAGA** zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie **JEST / NIE JEST** wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie. Zezwolenia **WYMAGA/NIE WYMAGA** rozpowszechnianie wizerunku:

- osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
- osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

ZADANIE NR:

2

Czy ochronie wizerunku podlega podobizna Adama Mickiewicza?

TAK / NIE. Uzasadnij swoją odpowiedź

.....

.....

.....

.....

ZADANIE NR:

3

Uzupełnij w tekście brakujące wyrazy:

Przypisanie sobie autorstwa całości lub części cudzego utworu bądź celowe wprowadzanie w błąd co do autorstwa utworu to *plagiat*.

plagiat ukryty – bezpośrednio przypisanie sobie autorstwa do cudzego utworu poprzez podpisanie się pod nim własnym imieniem i nazwiskiem lub pseudonimem.

ZADANIE NR:

4

Podaj 3 przykłady przypisania sobie autorstwa cudzego utworu i wyraż swoją opinię czy takie działanie jest etyczne?

[illegible]

TEMAT:

CZAS TRWANIA: 45 MIN

DZIEDZINA SZTUKI: MUZYKA

Artysta konsoli

PARAGRAF DLA NAUCZYCIELA:

1. Rozgraniczenie między ochroną utworu i ochroną praw jego wykonawcy. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 roku obok ochrony twórców, wprowadziła także ochronę praw **artystów wykonawców**, analogicznie jak u twórców zarówno w zakresie uprawnień osobistych jak i majątkowych. Zatem artystów wykonawców chronią tzw. „**prawa pokrewne**”, które mieszczą się w katalogu tzw. „praw do artystycznych wykonań”. Artysta wykonawca ma prawo do wskazywania siebie (imię, nazwisko, pseudonim) jako wykonawcy dzieła, decydowania o sposobie oznaczenia wykonawcy, decydowania o zasadach korzystania z ich wykonań, sprzeciwiania się jakimkolwiek wypaczeniom, przeinaczeniom i innym zmianom wykonania, które mogłyby naruszać jego dobre imię. Ale artysta wykonawca ma także prawo do wynagrodzenia za korzystanie z artystycznego wykonania lub za rozporządzanie prawami do takiego wykonania. Ważne: w sytuacji, kiedy chcielibyśmy wykorzystać konkretne wykonanie utworu muzycznego, musimy uzyskać na to zgodę zarówno autora jak i wykonawcy!!!

2. Artystą wykonawcą jest każdy kto wykona artystycznie utwór lub dzieło sztuki ludowej, w szczególności:

- a. aktor,
- b. recytator,
- c. dyrygent,
- d. instrumentalista,
- e. wokalista,
- f. tancerz,
- g. mim,
- h. inna osoba przyczyniająca się w sposób twórczy do wykonania utworu lub dzieła.

Jedynym kryterium stwierdzającym status „artysty wykonawcy” jest uznanie jego działań jako „artystyczne wykonanie”. W sytuacji gdy twórca jest jednocześnie wykonawcą swojego utworu to wówczas jest chroniony w zakresie zarówno prawa autorskiego (twórca) jak i praw pokrewnych (artystyczne wykonanie). W takim przypadku korzysta z pełni praw.

źródło: https://wsjp.pl/index.php?id_hasla=1854

3. Recenzja – zgodnie z definicją (Wielki Słownik Języka Polskiego) cyt. „tekst prezentujący, oceniający i opiniujący jakieś dzieło (książkę, pracę naukową, film, utwór muzyczny, obraz, sztukę) lub występ artystyczny”. Należy pamiętać, że recenzje nie polegają wyłącznie na krytyce. Dobre recenzje to te, które nie ograniczają się do ogólników, ale jasno wskazują, które elementy produktu lub utworu uwzględniają w ocenie. Recenzje służą pozyskaniu informacji i wyrobieniu własnej opinii. Wiarygodny, profesjonalny autor recenzji wskazuje na poszczególne elementy całego produktu lub dzieła. Powstanie recenzji zawsze musi poprzedzać analiza, refleksja czy odniesienie do analogicznych produktów lub dzieł. Recenzja powinna zawierać dobrze i szeroko uzasadnioną opinię recenzenta.

CELE:

1. Uświadomienie uczniom różnicy pomiędzy twórcą a artystą wykonawcą.
2. Zapoznanie uczniów z definicją pojęcia recenzja.
3. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny, praca z tekstem, burza mózgów

MATERIAŁY:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna, kartony rysunkowe, ołówki i flamastry

PRZEBIEG LEKCJI:

- 1. Nauczyciel moderuje dyskusję wokół pojęć: artysta wykonawca, artystyczne wykonanie oraz recenzja. Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu. (czas: ok. 4 minuty)
- 2. Nauczyciel odtwarza 6-ty film „Artysta konsoli”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące pojęcia: artysta wykonawca, artystyczne wykonanie oraz recenzja. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują przedstawione problemy. (czas ok. 6 minut)
- 3. Nauczyciel prosi uczniów o wskazanie/zapisanie imienia i nazwiska lub pseudonimu ulubionych wykonawców muzycznych

oraz ulubionego utworu tego wykonawcy. Następnie o umieszczenie informacji czy wykonawca jest także autorem muzyki lub tekstu lub muzyki i tekstu tej piosenki. Jeżeli uczeń zna nazwisko/nazwiska twórców zapisuje je jeżeli, nie zapisuje „nie wiem”. Nauczyciel zwraca uwagę na różnicę pomiędzy twórcą, a wykonawcą podkreślając różne warianty. Nauczyciel podsuwa pomysł pomieszczenia utworów między wykonawców wskazanych przez uczniów i zadaje pytanie czy wówczas te piosenki brzmiałyby tak samo i tak samo się podobały? Prawo chroni właśnie to dane, konkretne wykonanie. Bez zmian pozostaje ochrona autora/ów dzieła. W sytuacji gdy twórca jest jednocześnie wykonawcą swojego utworu to wówczas jest chroniony w zakresie zarówno prawa autorskiego (twórca) jak i praw pokrewnych (artystyczne wykonanie). (czas: ok. 11 minut)

- **4.** Nauczyciel prezentuje przykładową recenzję (ze strony lub w wersji papierowej rozdając uczniom wydruk – materiał pomocniczy do lekcji 6) <https://naekranie.pl/recenzje/gwiezdne-wojny-skywalker-odrodzenie-star-wars-recenzja-filmu> Uczniowie zapoznają się z recenzją.

→ NAUCZYCIEL ZADAJE PYTANIA:

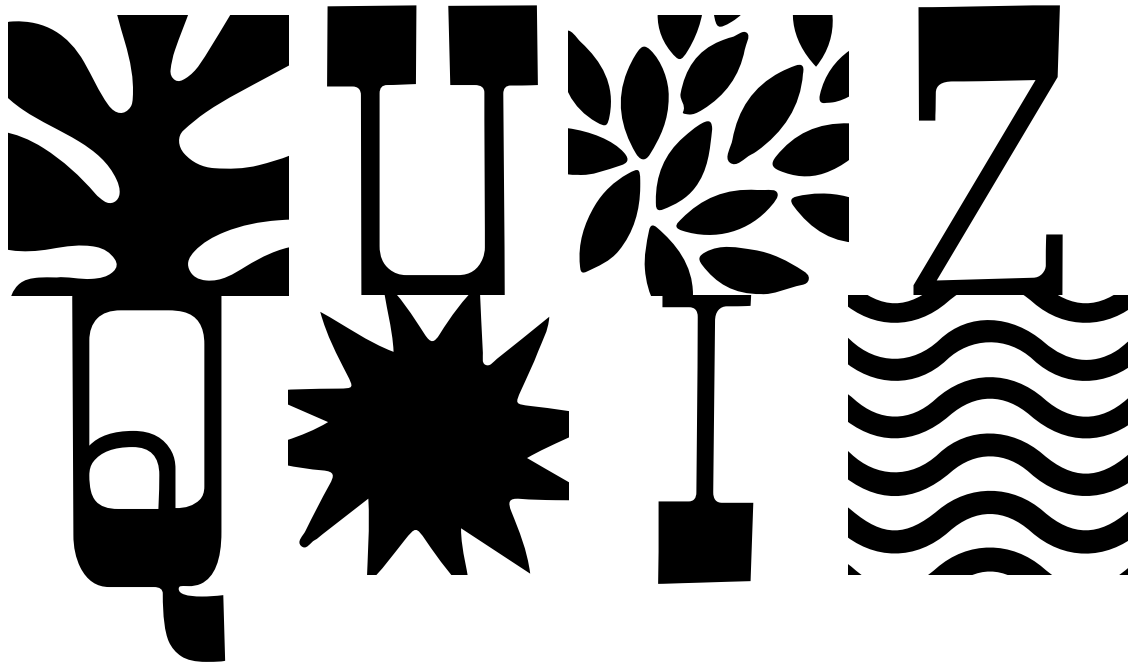
- a.** czy znają sagę „Gwiezdne Wojny” i czy wiedzą ile odcinków liczy seria?
- b.** czy oglądali któryś z filmów z tej serii?
Jeżeli tak to który/które?
- c.** kto widział ten film?
- d.** czy film im się podobał?
- e.** czy ich zdaniem prezentowana recenzja jest przygotowana rzetelnie?
- f.** czy zgadzają się z recenzentem? Jeżeli tak to w jakim zakresie?
- g.** czy nie zgadzają się z recenzentem? Jeżeli nie to w jakim zakresie?
- h.** czy na podstawie tej recenzji uczniowie, którzy nie oglądali filmu, zamierzają go obejrzeć?
- i.** Nauczyciel i uczniowie wspólnie podsumowują dyskusję nt przedstawionej recenzji.

(czas ok. 12 minut)

- **5.** Nauczyciel prosi uczniów o podanie innych przedmiotów recenzji (nie muszą to być tylko filmy ale np. książki, gry komputerowe, koncerty a także np. telefon komórkowy, element garderoby – spodnie, buty czy najnowszy model samochodu wybranej marki). Następnie uczniowie tworzą grupy zainteresowane danym przedmiotem recenzji. Zapisują na kartkach indywidualnie wybrany przedmiot recenzji i w ramach „burzy mózgów” tworzą możliwie pełną listę elementów wybranego przedmiotu, które ich zdaniem należy uwzględnić oceniając dany produkt lub dzieło (funkcjonalność, czas pracy baterii, wyposażenie, materiał z którego dane dzieło/produkt jest wykonany, fason, ale także design, fabuła, język, gra aktorów, muzyka, montaż itp.). Na sygnał nauczyciela grupy kończą pracę i prezentują swoje propozycje. Wspólnie dyskutują czy nie ma jeszcze jakiś elementów, które należałoby uwzględnić tworząc recenzję? Uzupełniają ewentualne braki. (czas ok. 12 minut)
- **6.** Praca domowa – zespołowa. Przygotujcie recenzję wybranego przez siebie produktu/dzieła.

Artysta konsoli

JESTEŚ
Twórcą
MASZ PRAWO

QUIZ PODSUMOWUJĄCY

ZADANIE NR:

1

Zaznacz osoby, które Twoim zdaniem można uznać za artystów wykonawców:

- ☐ a. piłkarz,
- ☒ b. aktor,
- ☐ c. kierowca rajdowy,
- ☒ d. recytator,
- ☒ e. dyrygent,
- ☐ f. operator koparki,
- ☒ g. instrumentalista,
- ☐ h. sprzedawca,
- ☒ i. wokalista,

- ☒ j. tancerz,
- ☒ k. mim,
- ☒ l. inna osoba przyczyniająca się w sposób twórczy do wykonania utworu lub dzieła.

ZADANIE NR:

2

Zdefiniuj poniższe pojęcie:

tekst prezentujący, oceniający i opiniujący jakieś dzieło (książkę, pracę naukową, film, utwór muzyczny, obraz, sztukę) lub występ artystyczny to *recenzja*

Na podstawie poniższych elementów wskaż co może być przedmiotem recenzji

..... modne, obcisłe, rurki, dzwony

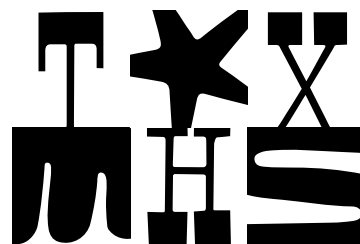
..... skórzane, dobrej jakości, lakierowane

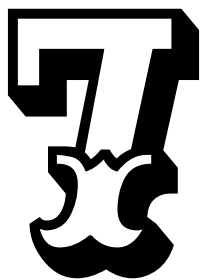
..... niedbała, elegancka, gustowna,
niemodna, oryginalna

..... wartka fabuła, zawiera liczne
zwroty akcji, wzruszająca, wciągająca, nużąca

..... nowatorski design, odświeżony,
unikatowy, estetyczny, prosty, funkcjonalny

..... trudny, przystępny, barwny, skomplikowany

TEMAT:

CZAS TRWANIA: 45 MIN

DZIEDZINA SZTUKI: MUZYKA

Z nutami nie ma żartów

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE:

1. Dozwolony użytek. Prawo autorskie co do zasady chroni twórców i artystów wykonawców. Są jednak przepisy pozwalające w wyjątkowych sytuacjach na korzystanie z rozpowszechnionych już utworów na różne sposoby bez konieczności uzyskiwania zgody ich autorów. W takim przypadku należy jednak spełnić określone wymagania. Korzystanie w określonych sytuacjach z utworów chronionych, a nawet znajdujących się w domenie publicznej nazywamy „**dozwolonym użytkowaniem**”. Uzyskujemy je bez względu na wolę uprawnionych, ponieważ takie ograniczenie monopolu autorskiego zapisane jest bezpośrednio w ustawie. Dozwolony użytek dzieli się na **dozwolony użytek prywatny (osobisty) i publiczny**

- a. Dozwolony użytek prywatny (osobisty) ma miejsce tylko wtedy gdy:
 - I. korzystamy z utworu już rozpowszechnionego publicznie,
 - II. korzystamy z pojedynczych egzemplarzy wyłącznie w kręgu rodziny i osób najbliższych,
 - III. korzystając nie zamierzamy osiągać przychodów ze sprzedaży lub nie zamierzamy udostępniać szerokiemu, nieokreślonemu gronu odbiorców,
- b. **Dozwolony użytek publiczny** – wymaga wskazania tytułu i autora wykorzystywanego dzieła, ma miejsce wtedy gdy:
 - I. wykorzystywany jest utwór już rozpowszechniony,
 - II. publiczny charakter użytku oznacza, że nie jest on wyłącznie skierowany zamkniętego kręgu powiązanych zwykle rodzinie odbiorców ale do nieograniczonego grona osób zainteresowanych danym dziełem,
 - III. publiczne użytkowanie jest nieodpłatne,
 - IV. w ramach użytku publicznego trzeba wymienić takie uprawnienia jak:

- prawo cytatu – musi się to jednak wiązać bezpośrednio z potrzebą wyjaśnienia, analizy krytycznej lub nauczania. W podręcznikach szkolnych, wypisach i antologiach umieszczanie cytatów jest dozwolone tylko ze względu na cel dydaktyczny i naukowy. W tym przypadku twórcy należy się jednak wynagrodzenie, które przekazywane jest przez organizację zbiorowego zarządzania,
- biblioteki, muzea i archiwa mogą udostępniać nieodpłatnie egzemplarze utworów dla celów badawczych lub poznawczych. Powyższe instytucje mogą również zlecać sporządzenie kopii egzemplarzy w celu uzupełnienia swojego zbioru.
- dozwolony użytek dla dobra osób niepełnosprawnych – eksploatacja dzieła musi odnosić się jednak bezpośrednio do ich upośledzenia np. korzystanie przez osoby niewidome z audiobooka lub dla osób głuchych z filmów z napisami dialogowymi,
- rozpowszechnianie – to uprawnienie obejmujące przede wszystkim pomniki, rzeźby, architekturę itp. Zrobienie i umieszczenie online zdjęcia współczesnej rzeźby obecnej stale w publicznie dostępnym miejscu jest formą korzystania z utworu. Dozwolony użytek pozwala nam rozpowszechniać wizerunki takich obiektów bez pytania o zgodę twórców i wypłacania im wynagrodzenia. Nie możemy jednak kopiować rzeźb czy pomników do tego samego użytku, czyli np. w celu umieszczenia tych kopii w innym miejscu (na przykład we własnym ogródku). Takie działanie wymaga już zgody uprawnionego.

CELE:

1. Uświadomienie uczniom zasad korzystania z dzieł w ramach użytku dozwolonego.
2. Zapoznanie uczniów z rodzajami użytku dozwolonego.
3. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny, praca z tekstem, burza mózgów

MATERIAŁY:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna, kartony rysunkowe, ołówki i flamastry, artykuł z gazety prawnej

PRZEBIEG LEKCJI:

- **1.** Nauczyciel moderuje dyskusję wokół pojęć: użytek dozwolony, plagiat, użytek prywatny, użytek publiczny. Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu pt. „Z nutami nie ma żartów”. (czas: ok. 4 minuty)
- **2.** Nauczyciel odtwarza 7-my film „Z nutami nie ma żartów”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące pojęcia: użytek dozwolony, plagiat, użytek prywatny, użytek publiczny. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują przedstawione problemy. (czas ok. 6 minut)
- **3.** Praca z tekstem. Nauczyciel rozdaje uczniom tekst – materiał dodatkowy do lekcji nr 7. Artykuł z Gazety Prawnej autorstwa Macieja Suchorabskiego pt. „Co to jest dozwolony użytek i jakie są jego granice”. <https://serwisy.gazetaprawna.pl/prawo-autorskie/artykuly/773911,prawo-autorskie-co-to-jest-dozwolony-uzytek-i-jakie-sa-jego-granice.html> Prosi o szczególne zwrócenie uwagi na to, kto i co może użytkować w ramach dozwolonego użytku czyli zgodnie z prawem i pod jakimi warunkami. (czas ok. 10 minut)
- **4.** Nauczyciel wyświetla tabelę i prosi uczniów o wskazanie prawidłowych odpowiedzi wraz z ich uzasadnieniem (czas ok. 5 minut)

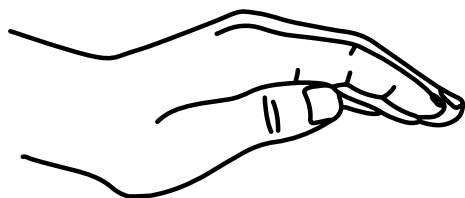
Zagadnienie	TAK	NIE
Możesz wprowadzać zmiany w utworach np. wierszach, piosenkach, fotografiach, o ile nie będziesz ich rozpowszechniać poza szkołą.	X	
Nauczyciel może skserować dla ciebie i innych uczniów fragmenty utworów lub małe utwory, np. wiersz.	X	
Skopiowanie kupionych plików audio na pendrive aby posiadać osobny egzemplarz „do słuchania w samochodzie”, jest legalne.	X	
Możesz odtwarzać zakupioną muzykę na imprezach towarzyskich w domu, czytać całą rodziną książki i gazety, wspólnie z sąsiadami oglądać filmy na kupionych płytach DVD.	X	
Wolno przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów oraz rozpowszechnione utwory plastyczne, utwory fotograficzne lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym celami cytatu, takimi jak wyjaśnianie, polemika, analiza krytyczna lub naukowa, nauczanie lub prawami gatunku twórczości.	X	

- **5.** Nauczyciel zadaje pytanie? Czy dozwolony użytek publiczny, obejmujący placówki szkolne oznacza, że możemy w szkołach bezkarnie korzystać ze wszystkich utworów artystycznych, chronionych prawem? My czyli uczniowie i nauczyciele w równym stopniu? Nauczyciel prosi uczniów o powrót do rozdanego wcześniej artykułu i odnalezienie oraz wymienienie uprawnień użytku dozwolonego w szkołach? Uczniowie wymieniają i zapisują w punktach na tablicy kolejne uprawnienia: kopiowanie zdjęć, kserowanie fragmentów książek, wyświetlanie filmów zarówno z płyt jak i z internetu, odtwarzanie muzyki, organizowanie imprez szkolnych, dozwolone jest nawet „ingerowanie w treść dzieła” czyli np. dokonywanie zmian w treści wiersza, kadrowanie zdjęcia, zmiana tekstu piosenki i inne. Następnie nauczyciel prosi o wskazanie warunków pod jakimi dane uprawnienie jest dozwolone.
(czas ok. 6 minut)
- **6.** Tworzymy dokument pt. „Szkolny kodeks legalnego wykorzystywania w celach edukacyjnych różnych utworów chronionych prawem autorskim”. Z przytoczonych przez uczniów odpowiedzi, na dużym kartonie spisujemy następujące punkty. Nauczyciel wyznacza kolejno uczniów i prosi o zapisanie poniższych punktów. Podczas zapisywania uczniowie wspólnie z nauczycielem omawiają i uzasadniają treść każdego punktu.
- **a.** każde dzieło, z którego korzystamy musi być już wcześniej rozpowszechnione,
 - **b.** zawsze pamiętamy o wskazaniu autora i tytułu dzieła, z którego korzystamy,
 - **c.** korzystanie z dzieła w ramach użytku szkolnego zawsze jest nieodpłatne. Nigdy nie wolno nam pobierać i nigdy nikt od nas nie ma prawa pobierać jakichkolwiek opłat z tego tytułu,
 - **d.** możemy korzystać z dostępnych legalnie treści (książki, zdjęć, filmu na płycie DVD lub z serwisu YouTube, z płyty lub plików audio itp. także nośników które przyniesiesz z domu), o ile robimy to w ramach lekcji lub zajęć szkolnych w celach edukacyjnych. Nie wolno nam tych zasobów udostępniać poza naszą klasę i nauczyciela,
 - **e.** możemy legalnie kopiować, kserować, skanować, przysyłać mailem, kopiować na pendrive fragmenty utworów (muzyka, film, tekst) o ile robimy to w ramach lekcji lub zajęć szkolnych w celach edukacyjnych. Nie wolno nam tych zasobów udostępniać poza naszą klasę i nauczyciela,

- **f.** możemy dowolnie modyfikować dany utwór (wiersz, piosenkę, film) bez zgody autorów pod warunkiem, że robimy to w ramach lekcji, wydarzeń szkolnych lub na okoliczność prac domowych. Nie wolno nam tych zasobów udostępniać poza naszą klasę i nauczyciela,
- **g.** w celach edukacyjnych możemy dzielić się utworami wyłącznie w zamkniętej sieci użytkowników (maile – zamknięta grupa odbiorców lub np. dysk sieciowy lub wirtualny z ograniczonym dostępem do zasobów tylko dla uczniów klasy i nauczyciela)
- **h.** jeżeli jesteśmy autorami, twórcami dzieł, które stworzyliśmy na potrzeby edukacyjne (film, prezentacja inne) możemy dzielić się nimi otwarcie w sieci. **UWAGA:** aby uniknąć kłopotów pamiętamy, że do powstania dzieła wykorzystaliśmy własny wkład twórczy, a ewentualne materiały pochodzą wyłącznie z legalnych źródeł, które pozwalają na ich wykorzystanie i dalsze udostępnianie,
- **i.** możemy wykonywać dowolne utwory podczas imprez szkolnych, nieodpłatnie, bez konieczności pytania o zgodę czy konieczność uzyskiwania licencji ale pod warunkiem, że imprezy te są bezpłatne, a wykorzystane utwory nie będą rozpowszechniane poza szkołą co oznacza, że ewentualne filmy powstałe podczas takich imprez nie mogą być umieszczane w ogólnodostępnej sieci i upublicznianie dla nieokreślonej grupy odbiorców,
- **j.** możemy legalnie we własnym utworze wykorzystać cytaty ale każdorazowo oznaczamy go np. cudzysłowem lub przypisem oraz podajemy autora, tytuł i źródło pochodzenia cytowanego fragmentu lub całości danego dzieła,
- **k.** wykorzystanie utworów chronionych w celach edukacyjnych nie obejmuje oprogramowania i baz danych,
- **l.** Powyższy kodeks obowiązuje uczniów i nauczycieli.
- **m.** Na dole dokumentu wpisujemy: datę, miejsce i podpisy wszystkich uczestników zajęć i nauczyciela.

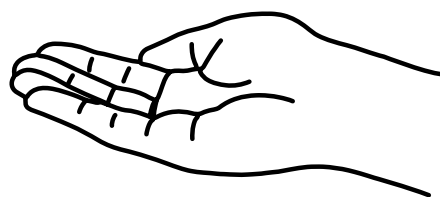
Na zakończenie „Kodeks” zostaje umieszczony w widocznym miejscu w klasie. (czas ok. 14 minut)

JESTEŚ
TWÓRCĄ
MASZ PRAWO

SZKOLNY

KODEKS

Szkolny kodeks legalnego wykorzystywania
w celach edukacyjnych różnych utworów
chronionych prawem autorskim.

- a.** każde dzieło, z którego korzystamy musi być już wcześniej *rozpowszechnione*,
- b.** zawsze pamiętamy o wskazaniu *autora* i *tytułu* dzieła, z którego korzystamy,
- c.** korzystanie z dzieła w ramach użytku szkolnego zawsze jest *nieodpłatne*. Nigdy nie wolno nam pobierać i nigdy nikt od nas nie ma prawa pobierać jakichkolwiek opłat z tego tytułu,
- d.** możemy korzystać z dostępnych legalnie treści (książki, zdjęć, filmu na płycie DVD lub z serwisu YouTube, z płyty lub plików audio itp. także nośników które przyniesiesz z domu), o ile robimy to w ramach

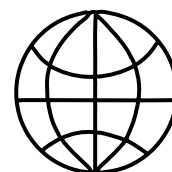
LEKCJA 7

KARTA PRACY UCZNIA

2/2

- edukacyjnych* lub *modyfikować*
w celach edukacyjnych. Nie wolno nam tych zasobów udostępniać poza naszą klasę i nauczyciela,
- e.** możemy legalnie kopiować, kserować, skanować, przysyłać mailem, kopiować na pendrive fragmenty dowolnych utworów (muzyka, film, tekst) o ile robimy to w ramach lekcji lub zajęć szkolnych w celach *edukacyjnych*. Nie wolno nam tych zasobów udostępniać poza naszą klasę i nauczyciela,
- f.** możemy *modyfikować* dany utwór (wiersz, piosenkę, film) bez zgody autorów pod warunkiem, że robimy to w ramach lekcji, wydarzeń szkolnych lub na okoliczność prac domowych. Nie wolno nam tych zasobów udostępniać poza naszą klasę i nauczyciela,
- g.** w celach edukacyjnych możemy *dzielić się* utworami wyłącznie w zamkniętej sieci użytkowników (maile – zamknięta grupa odbiorców lub np. dysk sieciowy lub wirtualny z ograniczonym dostępem do zasobów tylko dla uczniów klasy i nauczyciela)
- h.** możemy wykonywać dowolne utwory podczas imprez szkolnych, nieodpłatnie, bez konieczności pytania o zgodę czy konieczność uzyskiwania licencji ale pod warunkiem, że imprezy te są bezpłatne, a wykorzystane utwory nie będą *rozpowszechnione* poza szkołą co oznacza, że ewentualne filmy powstałe podczas takich imprez nie mogą być umieszczane w ogólnodostępnej sieci i upublicznianie dla nieokreślonej grupy odbiorców,
- i.** możemy legalnie we własnym utworze wykorzystać *cytat* ale każdorazowo oznaczamy go np. cudzysłowem lub przypisem oraz podajemy autora, tytuł i źródło pochodzenia cytowanego fragmentu lub całości danego dzieła,
- j.** wykorzystanie utworów chronionych w celach edukacyjnych nie obejmuje *oprogramowanie* i *baz danych*.

MATERIAŁ POMOCNICZY:

www.tiny.cc/tjj1iz

TEMAT:**CZAS TRWANIA:** 45 MIN

Zamazany Romeo

DZIEDZINA SZTUKI: FOTOGRAFIA,
FILM**WPROWADZENIE
MERYTORYCZNE:**

1. Zgoda na utrwalanie i rozpowszechnianie wizerunku. Utrwalanie i rozpowszechnianie cudzego wizerunku zawsze wymaga zgody tej osoby. Wizerunek rozumiany jest jako wszelkie cechy, na podstawie których możliwym jest zidentyfikowanie danej osoby. Zatem obok twarzy może to być także cała sylwetka lub istotne, charakterystyczne cechy postaci pozwalające nam ją rozpoznać. Należy przypomnieć o 3 wyjątkach kiedy zgoda na utrwalenie i rozpowszechnianie wizerunku nie jest wymagana:

- a. odpłatne pozowanie,
- b. osoba, której wizerunek utrwalamy i rozpowszechniamy jest osobą publiczną, powszechnie znaną, a jej wizerunek utrwalony i rozpowszechniony zostaje podczas pełnienia obowiązków zawodowych,
- c. wizerunek osoby stanowi element tła, szczegół np. zgromadzenie publiczne, fotografia tłumu, publiczność podczas koncertu

CELE:

1. Utrwalenie zasad wykorzystywania i utrwalania wizerunku.
2. Zapoznanie uczniów z pojęciem parodii w kontekście prawa autorskiego.
3. Zapoznanie z zasadami rejestracji i konsekwencjami upubliczniania nagrań z koncertów.
4. Pobudzenie u uczniów wyobraźni oraz kreatywności.

METODY:

dyskusja, przekaz audiowizualny, praca z tekstem, burza mózgów

MATERIAŁY:

rzutnik i ekran/tablica interaktywna z głośnikami, dostęp do internetu, kartony rysunkowe, ołówki i flamastry, artykuł z gazety prawnej,

PRZEBIEG LEKCJI:

- **1.** Nauczyciel moderuje dyskusję wokół pojęć: zgoda na utrwalanie wizerunku, zasady rejestracji wydarzeń i koncertów, zasady publikowania relacji z wydarzeń i koncertów, parodia. Nauczyciel zaprasza do obejrzenia filmu pt. „Zamazany Romeo”.
(czas: ok. 4 minuty)
- **2.** Nauczyciel odtwarza 8-my film „Zamazany Romeo”. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na występujące pojęcia: zgoda na utrwalanie wizerunku, zasady rejestracji wydarzeń i koncertów, zasady publikowania relacji z wydarzeń i koncertów, parodia. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wraz z uczniami podsumowują przedstawione problemy. (czas ok. 6 minut)
- **3.** Nauczyciel zapisuje na tablicy słowo „wizerunek”. Prosi uczniów o propozycje haseł kojarzących im się ze słowem „wizerunek” i zapisywanie ich na tablicy. Hasła: obraz, zdjęcie, , portret, itp. Nauczyciel zadaje pytania pomocnicze np. Czy wizerunek jest ważny czy nie? Co może wpływać na wizerunek mój lub kogoś? Jaki może być wizerunek? Od czego zależy wizerunek? Czy oceniam innych na podstawie wizerunku i czy inni oceniają mnie na podstawie wizerunku? Jeżeli tak to jakie kryteria stosuję w ocenie innych na podstawie wizerunku? Co jest dla mnie ważne w wizerunku moim i innych osób? Nauczyciel podsumowuje. Informuje, że termin „wizerunek” ma 2 znaczenia:
- **obiektywne** – jest to konkretny obraz (zdjęcie, film, rysunek) przedstawiający daną osobę. W tym kontekście stosujemy prawo autorskie w zakresie konieczności uzyskania zgody na wykorzystanie wizerunku danej osoby,
 - **subiektywne** – jest to ocena, opinia, sposób postrzegania innych osób przez nas oraz nas przez inne osoby.
- Nauczyciel wraca do zapisanych haseł na tablicy i wraz z uczniami analizują, które hasła mają znaczenie obiektywne, a które subiektywne. (czas ok. 12 minut)
- **4.** Praca z tekstem. Nauczyciel prezentuje tekst Pawła Kowalewicza pt. „Czy można opublikować filmik z koncertu?” (Materiał pomocniczy do lekcji nr 8) <https://www.legalnakultura.pl/pl/prawo-w-kulturze/prawo-w-praktyce/news/3290,czy-mozna-opublikowac-filmik-z-koncertu> Po analizie tekstu rozpoczyna się dyskusja dotycząca zasad publikowania nagrań z koncertów. Nauczyciel zwraca uwagę na różnicę pomiędzy utrwalaniem, a rozpowszechnianiem. Samo utrwalanie o ile nie ma zakazu organizatora co do zasady jest dozwolone o ile będziemy korzystać z tych materiałów w ramach

dozwolonego użytku własnego. Należy jednak pamiętać, że każdy człowiek ma prawo do prywatności, więc jeżeli nie wyrazi zgody na utrwalenie wizerunku, musisz to uszanować. Rozpowszechnianie wymaga jednak całego szeregu zgód oraz naraża nas na poważne konsekwencje prawne. (czas ok. 11 minut)

- **5.** Nauczyciel rozdaje kartę pracy do samodzielnego wykonania. (czas ok. 5 minut)

Zamazany Romeo

JESTEŚ
TWÓRCĄ
MASZ PRAWO

ZADANIE NR:

1

Na czym polega utrwalanie wizerunku?

.....

.....

.....

.....

ZADANIE NR:

2

Na czym polega rozpowszechnianie wizerunku?

.....

.....

.....

.....

LEKCJA 8

KARTA PRACY UCZNIA

2/2

ZADANIE NR:

3

Wymień 3 wyjątki kiedy zgoda na utrwalenie i rozpowszechnianie wizerunku nie jest wymagana:

- a.
.....
- b.
.....
- c.
.....

ZADANIE NR:

4

Wizerunek dzielimy na:

- a. konkretny obraz (zdjęcie, film, rysunek)
przedstawiający daną osobę
- b. jest to ocena, opinia, sposób
postrzegania innych osób przez nas oraz nas przez inne osoby

ZADANIE NR:

5

..... – utwór odwołujący się lub nawiązujący
do konkretnego, upublicznionego dzieła – oryginału, spełnia funkcję
humorystyczną, zwykle komentuje dane wydarzenia polityczne lub
społeczne

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

ORGANIZATOR

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Patronat Honorowy
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

MECENAS GŁÓWNY

PATRONI MEDIALNI

PARTNERZY

